

**Szakmai beszámoló a „Budapest 1914 – 1920: hátország és hadszíntér” elnevezésű
adatbázis elkészítéséről**

Pályázati téma: Az első világháborús Budapestre vonatkozó fotók, képeslapok, plakátok és nyomtatványok digitalizálása és publikálása

Pályázati azonosító: 204122/00555

„Budapest 1914 – 1920: hátország és hadszíntér” elnevezésű adatbázisunk összeállításakor a Budapesti Történeti Múzeum Újkori várostörténeti főosztályának gyűjteményében őrzött dokumentumok feltárása, leírása, digitalizálása és közzététele révén a főváros történetének egyik legkritikusabb korszakába kívánunk bepillantást engedni a kutatóknak és az érdeklődőknek hiteles és jelentős részben eddig nem publikált egykorú források révén. Budapest Székesfőváros Tanácsa (Bécshez hasonlóan) 1915-ben határozatot hozott a világháborúra vonatkozó emléktárgyak (nyomtatványok, fényképek, dokumentumok) gyűjtéséről. Ez volt a múzeum történetének első, és egyben legjelentősebb tervezett kortárs tárgygyűjtési akciója. A határozat szellemében a Székesfővárosi Múzeum az első világháború alatt folyamatosan gyűjtötte egyrészt a fővárosi intézmények, másrészt a háború idején felállított szervek (pl. Hadsegélyező Hivatal, Augusztá-alap) által átadott háborús dokumentumokat (nyomtatványokat, plakátokat). Külön kiemelendő a múzeum és Müllner János fényképész együttműködése, amely során a múzeum kérvényére a fényképész egy Budapestre szóló általános fényképezési engedélyt kapott, így több száz, a háborús főváros mindennapjairól, és a háborúhoz kapcsolódó eseményekről (pl. tüntetések, kiállítások) készített fénykép került – szinte az eseménnyel egy időben – a múzeum gyűjteményébe. Az 1950–70-es években a gyűjtési preferencia a korabeli elvárásoknak megfelelően az 1918/1919-es forradalmak időszakára esett, de így is változatos dokumentumanyag gyűlt össze múzeumunkban. Jelen pályázat keretében – a gyűjteményünkben található a dokumentumok összefüggéseit szem előtt tartva az eredetileg tervezettnél tágabb, az I. világháború teljes időszakát átfogó időhatárral – e múzeumi tárgyanyag várostörténeti szempontból releváns, más

webes adatbázisban el nem érhető darabjait dolgoztuk fel, digitalizáltuk és tettük közzé. Nem dolgoztuk fel a gyűjteményünkben is nagy számban megtalálható, de konkrét fővárosi vonatkozással nem bíró propagandakiadványokat, valamint az on-line tömegesen elérhető napilapokat.

Feldolgozott dokumentumtípusok:

- 1) Müllner János fényképei az 1914–1920 közötti Budapestről,
- 2) Első világháborús és irredenta témájú képeslapok,
- 3) 1914–1920 közötti háborús, politikai, közéleti témájú, ikonográfiajú grafikus plakátok,
- 4) Az első világháború időszakának fővárosi hivatalos hirdetményei, falragaszai, rendeletei, formanyomtatványai (lakásügy, közellátás, segélyezés, kulturális események, jótékonyági akciók tárgyában),
- 5) IV. Károly koronázásával kapcsolatos dokumentumok, képeslapok,
- 6) A Magyar Nemzeti Tanács valamint a különféle tanácsköztársasági helyi „képviselési szervek” üléseinek jegyzőkönyvei,
- 7) Tanácsköztársasági fegyveres és karhatalmi szervek iratai,
- 8) Az 1918–1920/21 közötti időszak röplapjai, röpiratai, propagandakiadványai: ezek válogatásánál a lehető legszélesebb politikai spektrum bemutatása mellett arra törekedtünk, hogy a korszak jellemző problémái lehetőleg mind terítékre kerüljenek. Célunk volt ugyanakkor a korszak feszítő, de ma kevésbé közismert társadalmi kérdéseire (lakásügy, választójog, nőkérdés, földkérdés, alkoholizmus stb.) kapcsolódó kiadványok minél bővebb bemutatása.
- 9) Három személyi hagyatékunkban található releváns dokumentumok: az Erzsébet Nőiskola élére a Tanácsköztársaság idején kinevezett Berzeviczy Gizella fegyelmi iratai; Wildner Ödönnek, a főváros szociálpolitikai, majd a közoktatási és kulturális ügyekért felelős ügyosztálya vezetőjének iratai; Joanovich Pál fővárosi főtisztviselő, majd államtitkár karrierjére vonatkozó iratok.
- 10) Sajtógyűjteményünkben a digitalizálva jelenleg el nem érhető hírlapok 1914–1921 között kiadott, jelentős történelmi eseményekről beszámoló számai.

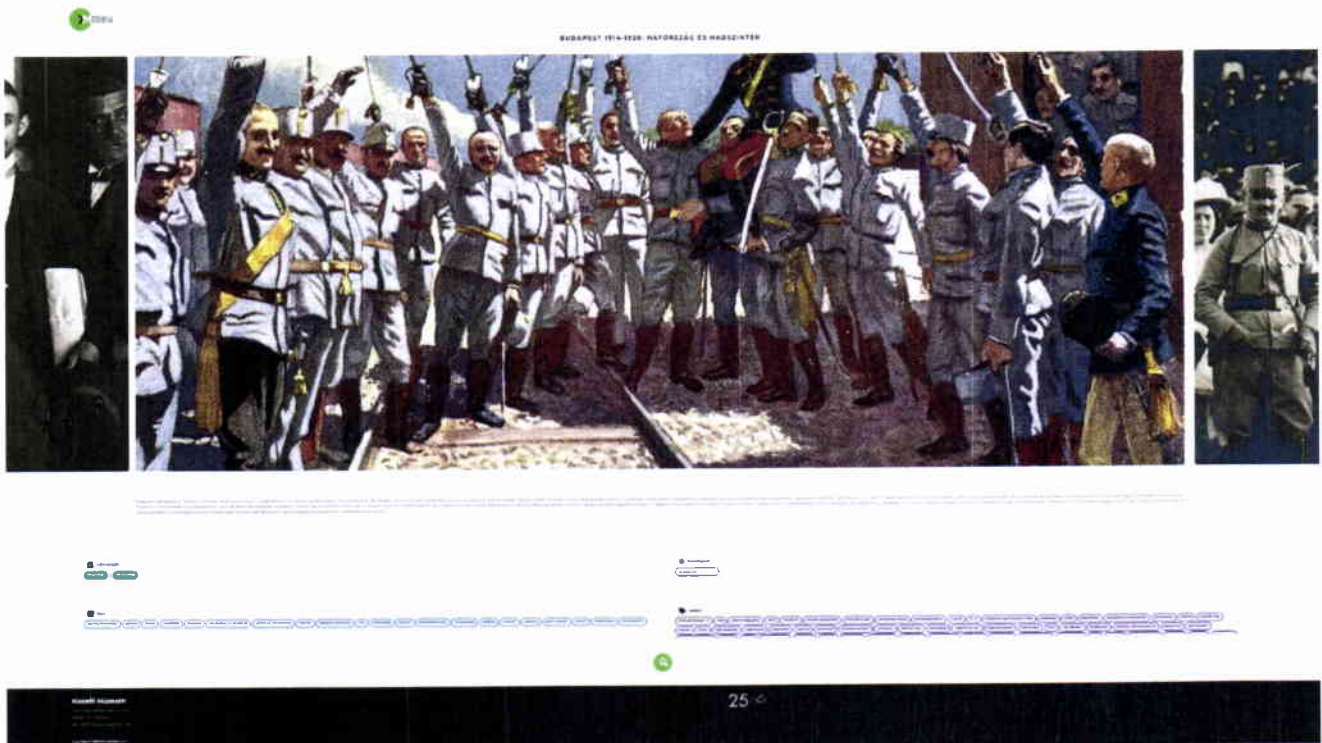
Az adatbázisban 1540 rekordon kb. 10 000 oldalnyi dokumentum került közzétételre. Az adatbázis a BTM Kiscelli Múzeum honlapjának aloldalaként érhető el:

<http://kiscellimuzeum.hu/digitalarchive/>

Az egyoldalas dokumentumokat képfájlokként (JPG formátumban), a többoldalasakat PDF-ként tettük közzé. A felbontást törekedtünk úgy meghatározni, hogy jól olvasható, részleteiben is tanulmányozható, de könnyen megjeleníthető digitális állományokat hozzunk létre.

Az adatbázisban az egyes dokumentumokat az általánosan használt metaadatok (készítő, megnevezés, készítés helye, készítés ideje) mellett tárgyszavakkal (címkékkel) is elláttuk, és szükség esetén hosszabb tartalmi leírást is adunk róluk. Amennyiben a dokumentum tárgya, a rajta ábrázolt esemény, esetleg a kiadó / készítő földrajzi koordinátához volt köthető, azt a rekordban rögzített geokód révén térképen is megjelenítettük. Az adatbázisban lehetőség van szabadszavas, illetve a címkék használatával történő keresésre, a keresési tartománynak időkor vagy dokumentumtípus szerinti előzetes szűrésére, valamint a találatok időrend és ábécérend szerinti rendezésére.

Képernyőképek az adatbázis keresőfelületéről:

BUDAPEST 1914-1920: HÁTORSZÁG ÉS HADSZÍNTÉR

Budapest Székesfőváros Tanácsa 1915-ben határozatot hozott a világháborúra vonatkozó emléktárgyak (nyomtatványok, fényképek, dokumentumok) gyűjtéséről. Ez volt a múzeumunk első és egyben legjelentősebb tervezett kortárs tárgy-gyűjtési akciója. A határozat szellemében a Székesfővárosi Múzeum az első világháború alatt folyamatosan gyűjtötte a fővárosi intézmények és a háború idején felállított szervek által átadott háborús dokumentumokat. Külön kiemelendő a múzeum és Müllner János fényképész együttműködése, akinek részére a múzeum a városvezetéstől egy Budapestre szülő általános fényképezési engedélyt szerzett, így a fotográfus több száz, a háborús főváros mindennapjairól, és a háborúhoz kapcsolódó eseményekről készített fényképe került a múzeum gyűjteményébe. Adatbázisunkban a világháborús gyűjtés során bekerült anyagok mellett a múzeum által a későbbiekben szerzeményezett dokumentumok, képeslapok, plakátok, röplapok digitális másolatai is elérhetők. A digitális gyűjtemény időhatárát az 1920-as évek elejéig róluk ki, így a háborús összeomlás és a Horthy-rendszer konszolidációja közötti

multi kiegészítő

bármennyig – bármennyig

típus

[sprólymintaírás](#) [bűnyelv](#) [életrajz](#) [életrajzi](#) [fénykép](#) [fényképes levelezőlap](#)
[grafikus levelezőlap](#) [hetilap](#) [jókészké kiadvány](#) [irat](#) [késztőlapp](#) [kezírás](#)
[klanyomtatvány](#) [levelezőlap](#) [napilap](#) [oklevél](#) [okmány](#) [papi postív](#)
[plakát](#) [postakárta](#) [levegnegatív](#)

keresőszavak

keresőszavak...

címkek

[mutasd mindet >](#) [szó](#) [adománygyűjtés](#) [állat](#) [állatkert](#) [antant megszállás](#)
[antantmészárszék](#) [antibolszevizmus](#) [antiszemlézet](#) [anya](#) [árus](#)
[Augusta-gyorssegely alap](#) [autóbusz](#) [béke](#) [békekötés](#) [békekötés propaganda](#)
[bevonulók](#) [család](#) [csandórság](#) [diákok](#) [Duna](#) [egészségügy](#) [egyenruh](#)

Kiscelli Múzeum

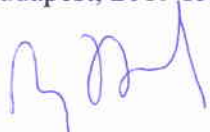
email: kis@kiscellimuzem.hu
 telefon: +36-1-4880060
 cím: 1017 Budapest, Kőrös utca 198

25nka

copyright © 2019 Kiscelli Múzeum

A feldolgozott kéziratok és nyomtatványok jelentős része restaurálásra, konzerválásra, ill. tisztításra szorult, amit a pályázat keretében elvégeztünk, s a dokumentumok régi, savas tárolóeszközeit korszerű savmentes palliumokra, tasakokra, tokokra cseréltük.

Budapest, 2019 február 27.

Dr. Perényi Roland

főosztályvezető

BTM Kiscelli Múzeum

Budapesti Történelmi Múzeum
Kiscelli Múzeum
Budapest, Kiscelli u. 108.